

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Mens D. Thomæ aperitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

joco aut irrisione, vel fictè & mendaciter totum id exterius peragatur. Unde omnes Catholici Doctores fatentur ad valorem sacramenti exigi aliquam intentionem ministri, sed difficultas est, utrum ad valorem sacramenti sufficiat intentio faciendi solum actum externum, vel requiratur necessario intentio faciendi illum ut sacramentalem, id est ut Christus eum instituit, referendo illum ad finem institutionis, & volendo illum quia institutum, & prout institutum?

15. In casus difficultatis resolutione, Catharinus, Salmeronius, Scribonius, Pasqualigus, & alii, quos refert & citat Martinez à Prado hic dubio 7. existimant ad valorem sacramentorum sufficere quod verba modo serio proferantur, prout solet fieri ab Ecclesia, absque alia intentione interna, quam serio proferendi verba, & adhibendi materiam sacramenti. Sententia tamen opposita, asserens ad valorem sacramenti necessariam esse intentionem faciendi sacramentum formaliter, seu ut est quædam cæremonia sacra à Christo instituta, communis est apud Theologos, tam domesticos, quam extraneos, quorum alii Catharini sententiam ut hæreticam, alii ut erroneam, alii verò saltem ut temerariam proscribunt.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: Ad valorem sacramenti non sufficit in ministro intentio faciendi solum actum externum, sed requiritur insuper intentio faciendi illum ut sacramentalem.

16. Probatum primò: Concilium Florentinum in decreto unionis, & Tridentinum sess. 7. Can. 11. definiunt ad valorem sacramenti requiri in ministro intentionem faciendi quod facit Ecclesia: Sed quod facit Ecclesia non solum est apponere materiam, & verba exterius proferre, hoc enim extra Ecclesiam fieri potest à pagano, sed his conficere cæremonium sacram: Ergo ad valorem sacramenti necessaria est in ministro intentio faciendi sacramentum formaliter.
17. Confirmatur: Concilia citata definiendo requiri ad valorem sacramenti materiam & formam, etiam definiunt requiri voluntatem applicandi materiam, & proferendi verba; actus enim exterior, & volitio illius, pro eodem reputantur: Sed ultra materiam & formam definiunt esse necessariam intentionem ministri: Ergo per talem intentionem, aliquam aliam intelligunt, præter eam quæ ad exteriorem verborum prolationem, & materię applicationem requiritur.
18. Confirmatur ampliùs: Tridentinum sess. 14. c. 6. & Can. 9. definit pœnitentiam non manere absolutum, nec perfici sacramentum, si sacerdos animus serio agendi, & vere absolvendi desit: Ergo ultra exteriorem prolationem verborum, serio quoad exteriùs factam, requiritur interior animus absolvendi, & perficiendi sacramentum.
19. Probatum secundò ex ipsa institutione sacramentorum, in qua inclusa videtur intentio interior faciendi sacramentum: nam Ioan. 20. instituitur pœnitentia, his verbis: *Quorum remiseritis peccata* &c. quibus sacerdotes instituuntur iudices, & ipsis confertur potestas remittendi peccata; atque adeò sacerdos absolvens profert sententiam ut iudex, & peccata remittit: At sententia à iudice prolata sine interiori intentione, valida non est, neque debitum remittitur sine intentio-

A ne interiori remittendi, quamvis exterius serio proferatur sententia, & debitum dicatur remitti: Ergo ad rationem sacramenti pœnitentiæ, quæ serio prolationem verborum, interior intentionem requiritur. Similiter in Eucharistiæ institutione Christus Lucæ 22. dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*, quod sine interiori intentione fieri nequit. Et de Extrema Unctione Iacobi, dicitur: *Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orant super eum*: oratio autem intentionem internam requirit. De Matrimonio etiam constat, nam sine interiori consensu non conficitur, & idem de aliis sacramentis.

B Tertiò suaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hic art. 8. Minister potest operari vel nomine proprio, vel nomine Christi, v. g. infantem ablueri, similiter potest verba proferre nomine Christi, aut proprio; nam tam ablutio, quam verborum prolatio, indifferentia sunt, cum utroque modo ponantur. Deinde, actiones exteriores indifferentes sunt ex se, ut sint aliquid merè naturale, & ut sint quid sacramentale: Ergo ponantur utrumque quid sacramentale, debet determinari ab intentione ministri, & consequenter ultra intentionem illa ponendi serio quod exterius, debet adesse alia intentio, nimirum exercendi nomine Christi, ut quid sacramentale.

§. II.

Mens Divi Thomæ aperitur.

Rationi dubitandi de mente D. Thomæ, fundamentum præbent verba quæ habet hic art. 8. ad 2. ubi ait: *Quidam dicunt quod requiritur mentalis intentio in ministro, quæ si desit, non perficitur sacramentum*; sed hunc defectum in pœnitentiis, qui habent intentionem accedendi ad sacramentum, supplet Christus qui interius baptizat, in adultis autem, qui intendunt sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides & devotio. Sed hoc solum potest dici quantum ad ultimum effectum qui est purgatio à peccatis, sed quantum ad effectum qui est in sacramentum, scilicet quantum ad characterem, non videtur quod per devotionem accedentis possit suppleri, quia character nunquam imprimitur nisi per sacramentum. Et idè alii melius dicunt; quod minister sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ cum est minister. In verbis autem, quæ proferuntur, exprimitur intentio Ecclesiæ quæ sufficit ad perfectionem sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat, ut parte ministri vel recipientis sacramentum. Quibus verbis S. Doctor manifestè videtur docere, ad

E valorem sacramenti non requiri in ministro intentionem faciendi sacramentum formaliter, sed sufficere solam applicationem materię, & verborum prolationem. Idem apertius adhuc tradere videtur in 4. dist. 6. quæst. 4. art. 2. quæstionem ad 2. ubi sic ait: *Alii dicunt quod in Baptismo & in aliis sacramentis, quæ habent in forma actum externum, non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta, & idè si forma servatur, nec aliud exterius dicitur quod sententiam contrariam exprimat, baptizatus est.*

Propter hæc testimonia Vazquez & Bernald. Doctores attribuant opinionem illam, quæ docet ad valorem sacramenti intentionem ministri non requiri, quapropter huic sententiæ nullam audent infligere censuram.

Nihilominus dicendum est, D. Thomam mentem

nifeste stare pro nostra & communi sententia, & aperte docere, intentionem conficiendi sacramentum, ad illius valorem necessariò in ministro requiri.

Pater hoc primò, quia ratio, quam habet hic art. 3. in corp. & quam §. præcedenti expendimus, id aperte declarat.

Secundò, In responsione ad 2. in ipsis verbis pro ratione dubitandi adductis, censet eandem esse rationem, quantum ad necessitatem intentionis, de eo qui ministrat sacramentum, ac de eo qui illud recipit: Sed infra quæst. 68. art. 7. ad 2. ait, quod si in adulto deesset intentio suscipiendi sacramentum, esset rebaptizandus. Ergo pariter censet, quod si in ministro deesset intentio conferendi sacramentum, denud debet conferri.

Tertiò, Idem S. Doctor art. 10. hujus quæstionis aperte tradit nostram sententiam, ait enim, quod intentio ministri potest perverti dupliciter, uno modo respectu ipsius sacramenti, puta cum aliquis non intendit sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, & talis pervertitus tollit veritatem sacramenti, & praecepit quando suam intentionem exterius manifestat. Quibus verbis aperte docet, quod licet sit clarius & magis notum, quod non perficitur sacramentum, cum minister exterius manifestat se non habere intentionem, vel exprimit se derisorie agere, tamen si revera mentaliter interius non intendat sacramentum conferre, sed derisorie agere, etiam non valet sacramentum: Ergo sentit sacramentum esse invalidum, si minister mentalem intentionem non habet.

Quartò, Idem Doctor Angelicus supra quæst. 60. art. 7. ad 3. ait, quod ille qui corrupte profert verba sacramentalia, si hoc ex industria facit, non videtur intendere facere quod facit Ecclesia, & ita non videtur perfici sacramentum: Ergo censet intentionem faciendi quod facit Ecclesia, ad perfectionem & valorem sacramenti requiri. Id etiam aperte docet libro 4. sententiarum, variis in locis quæ refert Martinez à Prado hic dubio 7. §. 5. & quæ brevitas causâ prætermittit.

Ad testimonia verò in ratione dubitandi adducta, in quibus Vazquez & Bernal maximam vim faciunt, duplex potest adhiberi solutio. Prima est, D. Thomam ibi non loqui de perfectione sacramenti, quoad rem, sed solum quoad prudentem existimationem, seu quoad humanam & moralem certitudinem; quoniam enim per verba ministri ferè prolata, exprimitur intentio Ecclesie, sumus moraliter certi, ministro intentionem non deficere, subindeque de veritate sacramenti moralem habemus certitudinem, omnem auferentem anxietatem. Quod autem hæc interpretatio legitima sit, & menti S. Doctoris consona, patet ex eo quod ibi solvit argumentum, quod probare intendebat, ex eo quod intentio esset requisita, sequi non posse esse notum accedenti, se verum recepisse sacramentum, & consequenter non poss. habere certitudinem salutis, cum sint quædam sacramenta ad eam obrinendam necessaria. Cui satisfaciunt asserendo intentionem Ecclesie, verbis ministri expressam, satis esse ad certificandum suscipientem de valore sacramenti, eâ certitudine quæ haberi potest, & quæ tantum moralis est, sicut ea quam extra revelationem specialem habere potest homo se esse in gratia Dei.

Dices primò: D. Thomas loquitur de perfectione sacramentali, de qua in titulo articuli quæ-

stiat: At in titulo articuli loquitur & inquit de perfectione essentiali sacramenti: Ergo in solutione ad 2. de hac loquitur, & non de perfectione quantum ad humanam certitudinem.

Secundò, In loco ex libro 4. sententiarum adducto, expressè affirmat non requiri mentalem intentionem ad valorem sacramenti, hac enim exclusâ, asserit dari verum baptismum: Ergo explicatio nulla.

Ad primum respondeo negando Majorem, nam cum difficultas argumenti procederet de incertitudine salutis, in solutione illius loquitur de perfectione sufficienti ad humanam certitudinem.

Ad secundum dicatur non requiri mentalem intentionem ut existat sacramentum, quantum ad certitudinem moralem, omnem anxietatem excludentem, hæc enim de ejus existentia datur, si oppositum exterius non exprimitur.

Secunda solutio seu interpretatio D. Thomæ est, illum locis citatis loqui de intentione mentali expressa & explicita, quam non esse necessariam ad valorem sacramenti affirmat. Pro quo notandum est, duplicem posse dari intentionem, aliam expressam, quâ quis expressè, & quasi in actu signato, intendat conficere sacramenta; aliam implicitam & magis confusam, quâ quis eo ipso quod in actu exercito accedat ut minister Christi & Ecclesie, vult implicitè & in confuso sacramentum conficere, quod rectè à Magistro Soto explicatur hoc exemplo. Si quis v.g. suscipit sacros ordines, ut sit sacerdos & minister Ecclesie, & postea consuevit celebrare, & alia administrare sacramenta, neque unquam per actum contrarium cogiter aliter ministrare, quàm intendant Christus & Ecclesia, habet iste quidem intentionem implicitam & in confuso ministrandi sacramenta, non tamen expressam.

De prima ergo negat D. Thomas esse necessariam contra auctores primæ solutionis, & secundam sufficere affirmat, quæ semper præsumitur in ministro, & de qua semper sumus moraliter certi, nisi aliter exterius exprimitur; si autem alia expressa esset necessaria, semper essemus dubii de valore sacramenti. Id & non amplius intendit D. Thomas locis pro ratione dubitandi adductis.

Dices primò: In utroque testimonio D. Thomas solvit secundum argumentum, quod non procedebat de actuali intentione, de hac enim loquitur in solutione ad 3. & longè aliter respondet, nempe sufficere intentionem habitualement, hoc est virtualement: Ergo ineptè à nobis explicatur de intentione actuali. Secundò, ibidem D. Thomas refert opinionem Theologorum requirentium ad valorem sacramenti intentionem mentalem, & ipse oppositum ut probabilius docet: Sed nullus Theologorum requirit intentionem expressam: Ergo D. Thomas non rejicit solam intentionem mentalem explicitam, sed etiam implicitam.

Ad primum respondeo aliud esse intentionem actualement, aliud explicitam, actualis enim potest esse vel implicita vel expressa; & similiter intentio expressa, potest esse vel formalis, vel solum virtualis; unde D. Thomas in testimoniis adductis affirmat expressam, sive formalem, sive virtualement, necessariam non esse: in solutione autem ad 3. requirit ad valorem sacramenti intentionem saltem virtualement, sive expressam, sive confusam.

Ad secundum nego Minorem, cujus nulla potest asserri probatio, si enim dantur Theologi nullam

nullam requirentes intentionem, quid mirum quod tempore D. Thomæ essent alii requirentes expressam?

§. III.

Solvitur argumentum ex historia Ecclesiastica desumptum.

27. **A** Necquam difficiliora proponamus argumenta, placet hic breviter illud diluere quod desumitur ex historia Ecclesiastica, quæ refert Baptismum datum à puero Athanasio ludente cum aliis pueris, fuisse declaratum validum ab Alexandro Patriarcha Alexandrino, ut habetur cap. Spiritus Sanctus 1. quæst. 1. ubi sic dicitur: *In Ecclesiastica historia legitur, quod Alexander Episcopus Alexandria cum Petri Martyris solemniter celebraret, post expleta Missarum solemnia, vidit super oram maris puerum ludum, imitantium (ut fieri solet) Episcopum, & gerentium ea qua in Ecclesia geri mos est. Mox eos ad se perducit, & quid egissent percontatur. Illi rei ordinem pandunt, baptizatos à se esse quosdam Catechumenos confitentur per Anastasium (legendum est Athanasium, ut legunt emendati codices) puerum, qui illis fuerat Episcopus simulatus. Ubi ex responsis eorum vidit secundum religionis nostræ ritum cuncta constare, statuit illis quibus integris interrogationibus & responsionibus aqua fuerat infusa, iterari baptismum non debere sed adimpleri ea qua sacerdotibus mos est.* Ex hac historia validum videtur posse confici argumentum, ad probandum intentionem conficiendi sacramentum, ad ejus valorem non requiri: Quoniam non serio sed joco opus externum sacramenti exequitur, non videtur habere intentionem faciendi sacramentum formaliter, sed tantum materialiter, & nihilominus baptismum per jocum à puero Athanasio collatum, ratum & validum fuisse, declaravit Alexander Patriarcha Alexandrinus: Ergo ad valorem sacramenti non requiritur intentio faciendi sacramentum formaliter, sed sufficit intentio proferendi verba, & applicandi materiam.

28. Respondeo dupliciter aliquem posse opus externum sacramenti joco peragere, primò volendo solum repræsentare & fingere quod fit in Ecclesia à sacerdote baptizante, & tunc nullum efficitur sacramentum; secundò intendendo revera facere quod ille facit, quamvis recreationis causâ, & in eo casu perficitur sacramentum, sicut in casu quo minister velit baptizare luci causâ. Hoc autem secundo modo Athanasius Baptismum suis sodalibus administravit: ut colligitur ex tribus. Primò ex hoc quod interrogatus cur id fecisset? responderit se voluisse agere quod Episcopum Alexandrinum fecisse viderat. Secundò, quia solos Catechumenos atque adeò nondum baptizatos, baptizaverat. Tertiò ex eo quod licet Historici narrantes hanc historiam, Athanasium pueris annumerent, certum tamen est quod erat grandiusculus, & ætatè plusquam annorum duodecim.

29. Sed contra hanc solutionem obijci potest difficilis instantia desumpta ex alia historia, nimirum D. Genesii Martyris, qui (ut refertur in Martyrologio Romano 25. Augusti) cum esset mimus, & vellet coram Diocletiano mysteriis Christianorum illudere, se ægotum simulavit, & mimicè ab uno ex sodalibus suis baptizari postulavit, sed à Deo inspiratus, & repente ad fidem conversus, baptismum suscepit, & pro fide postea mortuus

A est. Ex hac, inquam, historia constare videtur, baptismum mimicè & fictè collatum, fuisse validum præsertim cum Angelus ante absolutionem Genesio apparens, ei promiserit mediâ illâ aquâ remissionem omnium suorum delictorum, quæ libro omnia & singula scripta legebantur.

Ut ab hac difficultate facile se expediant Bellarminus, Vazquez, & alii ex Recentioribus, respondent S. Genesium baptizatum fuisse non ab aliquo ex sodalibus suis mimis, sed à vero sacerdote Christiano, qui proinde veram intentionem administrandi tale sacramentum habuit. Verum ut ait Cardinalis Delugo, hoc videtur incredibile.

B Quomodo enim sacerdos Christianus venisset absque ingenti sacrilegio ad cooperandum ludicro spe&aculo, quod totum ad derisionem religionis Christianæ ordinabatur? Quomodo enim ausus esset coram Imperatore, Christi persecutore acerrimo, se se sacerdotem Christianum mactare? Denique, quomodo impune id fecisset, & pacificè, peracto baptismo, domum rediret? Diocletianus permisisset? Quibus addere, quod Historici probatè fidei referunt S. Genesium baptizatum fuisse ab uno ex sodalibus irridente mysteria Christianorum in theatro, ut ex Suario referunt Baronius tomo 1. historia Ecclesiastica anno 302. num. 27. & Ribadeneira in floribus Sanctorum, die 25. Augusti, in vita S. Genesii.

C Respondet secundo P. Nicolai in additionibus ad Raynerium, verbo Baptismus, cap. 1. §. 7. credibile esse mimos exteriori facere voluisse quod Christiani faciebant, licet joco tacerent, & tunc verum baptismum contulisse. Sed hoc etiam difficile creditur esse putant aliqui Recentiores! Num nec Christiani ipsi (inquiunt) quando in scenam agunt personam sacerdotis baptizantis, habent veram intentionem baptizandi, aut faciendi quod facit Ecclesia, sed solum repræsentandi & imitandi illud: quanto minus pagani qui Ecclesiam irridebant, existimandus est habuisse intentionem conficiendi verum sacramentum?

D Parum tamen (ut rectè observavit Martini Prado) urget hæc replica, imò retorqueri potest in favorem P. Nicolai. Idem enim Christiani nimirum in scena, quando agunt personam sacerdotis baptizantis, non habent veram baptizandi intentionem, ne rebaptizent jam baptizatos, & sacramenta Christi irrideant. E contra verò Genesius, ut magis irrideret nostra sacramenta, cum ea mimicè in theatro præsentabant, quæ Christiani præstare solent, facere intendebant; atque adeò mimus ille qui S. Genesium baptizavit, ut magis Christianorum baptismum irrideret, ipsum baptizare intendebat eo modo quo faciunt Christiani.

E Addo, valde probabile & credibile esse quod aliqui dicunt, nimirum Angelum qui S. Genesium movuit, ut baptismum serio reciperet, eique peccatorum remissionem pollicitus est, admonuisse etiam ludalem suum, ut serio pieque illum ipsi administraret, subindeque tunc nec in administrante, nec in suscipiente defuisset intentionem. Non est etiam improbabile quod alii asserunt, ut ab hac difficultate facilius se expediant, nempe Deum tunc implevisse miraculose intentionem ministris, quæ ceteris sit conditio necessaria & essentialis delegataria, non tamen de potentia absoluta.